

روش تفسیری شهید مطهری را می‌توان تفسیر جامع اجتهادی نامید

شهید مطهری در آثار خود علاوه بر روش قرآن به قرآن، از روش‌های دیگری چون تفسیر قرآن به سنت، تفسیر عقلی، تفسیر علمی و به‌دورت از تفسیر اشاری استفاده کرده است و به تعبیری می‌توان روش تفسیر ایشان را روش جامع اجتهادی نامید.

شهید مطهری در آثار خود علاوه بر روش قرآن به قرآن، از روش‌های دیگری چون تفسیر قرآن به سنت، تفسیر عقلی، تفسیر علمی و به‌دورت از تفسیر اشاری استفاده کرده است و به تعبیری می‌توان روش تفسیر ایشان را روش جامع اجتهادی نامید.

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رستم‌نژاد، عضو هیئت علمی جامعه‌المصطفی (ص) العالمية، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) درباره ابعاد علمی و شخصیتی استاد شهید مرتضی مطهری اظهار کرد: شهید مطهری شخصیتی بسیار بزرگ و دارای امتیازات تحسین برانگیزی است؛ ایشان از سلامت نفس و طهارت روحی بسیار بالایی برخوردار است.

وی شهید مطهری را از حیث دانش، ایمان، تواضع و تعبد، معلمی بسیار کم‌نظیر دانست و افزود: ایشان در نزد معلمان کم‌نظیری نیز پرورش یافته و دارای قدرت علمی و فکری بسیار بالایی است و از همین روی، آثار ایشان از گستردگی و تنوع فراوانی در حوزه‌های مختلف علوم اسلامی اعم از فلسفه، کلام، تفسیر، حدیث، عرفان، تاریخ و... برخوردار است و ایشان در تمامی این حوزه‌ها حضوری متفکرانه دارد.

مؤلف کتاب «؛جلوه‌های پیام الهی در قرآن» ادامه داد: شهید مطهری انسانی زمان‌شناس است و با این‌که می‌توانست در مسیرهای بی‌دردس‌تر دیگر علمی چون علم فقه گام بردارد، راه‌های دیگری را پی گرفت که در آن، علاوه بر فقه، تفسیر، کلام، فلسفه و تاریخ، سیاست و... نیز بود؛ ایشان در مقابل افکار فلسفی و شبه فلسفی غرب و شرق آن روز وارد شد و حس مسئولیت‌پذیری، ایشان را از قم به تهران و کلاس‌های درس دانشجویان دانشگاه کشاند.

وی رابطه شهید مطهری با قرآن رابطه‌ای شورانگیز و عاشقانه خواند و تصریح کرد: شهید مطهری واقعاً متأثر از قرآن و متأثر از تفسیر المیزان استاد خود علامه طباطبایی بود. از ایشان نقل است که وقتی که نخستین بار تفسیر المیزان از چاپ بیرون آمد، هیچ‌گاه آن را از دستش به کناری نینداخت و خود گفته بود که در تمام سخنرانی‌ها و درس‌های خود از المیزان - که آن را بزرگ‌ترین پدیده تفسیری زمان خود و سرشار از نوآوری‌های تفسیری می‌دانست - استفاده کرده است.

شهید مطهری جدای از کتاب چند جلدی آشنایی با قرآن، حدود 20 سوره از سوره‌های قرآن را جداگانه تفسیر کرده است و در تمام آثار و مخصوصاً تمام سخنرانی‌های ایشان بر محور قرآن می‌چرخد و این نشان می‌دهد که ایشان به طور عمیق، مباحث خود را بر اساس قرآن استوار کرده و اندیشه‌های ایشان، اندیشه‌های قرآنی است. عضو هیئت علمی جامعه‌المصطفی (ص) العالمية اظهار کرد: رابطه ایشان با قرآن یک رابطه عمیق و گسترده است که از طریق تحصیل سلامت و طهارت نفسانی خود و نیز از طریق اساتید به ایشان منتقل شده و یکی از برجسته‌ترین اساتید ایشان امام راحل (ره) بوده که نقش بسیار مستقیمی در تربیت این شاگرد بزرگ داشته است.

نویسنده کتاب «؛شگردهای دین‌ستیزی از نگاه قرآن» اضافه کرد: در سراسر مکتوبات شهید مطهری آنچه که بیشترین جلوه را دارد، همین مسئله استفاده از قرآن و در کنار آن استفاده از احادیث اهل بیت (ع) است. شهید مطهری بر خلاف استاد خود علامه طباطبایی، به صورت مستقیم تفسیری ننوشت، اما در تمامی موضوعات مختلفی که ورود پیدا کرد، از نگاه قرآن به این مباحث پرداخت و این نکته بسیار مهمی است.

وی خاطرنشان کرد: گذشته از آن‌که مباحث تفسیری شهید مطهری در چند جلد چاپ شده است، ایشان همواره در آثار خود از قرآن استفاده کرده است. ایشان جدای از کتاب چند جلدی آشنایی با قرآن، حدود 20 سوره از سوره‌های قرآن را جداگانه تفسیر کرده است و در تمام آثار و مخصوصاً تمام سخنرانی‌های ایشان بر محور قرآن می‌چرخد و این نشان می‌دهد که ایشان به طور عمیق، مباحث خود را بر اساس قرآن استوار کرده و اندیشه‌های ایشان، اندیشه‌های قرآنی است.

رستم‌نژاد گفت: چند سال پیش در جامعه‌المصطفی (ص) العالمية همایش علمی برای شهید مطهری دائر شد که موضوع آن اندیشه‌های قرآنی ایشان بود و تعداد بسیاری از اساتید و استوانه‌های تفسیری و قرآنی زمان ما در آن همایش، مجموعه مقالاتی در ارتباط با شخصیت تفسیری، مبانی تفسیری و قواعد فهم قرآن از نگاه شهید مطهری و روش‌شناسی تفسیر قرآن از نگاه ایشان و... ارائه دادند و که در مجموعه مجزایی تدوین شد.

وی درباره روش تفسیری استاد مطهری اظهار کرد: ایشان روش تفسیری مستقلی ندارند، با این حال در مباحث و سخنرانی‌های خود از روش‌های مختلف تفسیری، به‌ویژه روش قرآن به قرآن استفاده کرده و در آراء و آثار خود، مکرراً از این روش نام برده و آن را تأیید کرده است و این امر نشان می‌دهد که استاد در این روش، تا حد زیادی متأثر از استاد خود علامه طباطبایی است.

حجت‌الاسلام رستم‌نژاد تصریح کرد: البته شهید مطهری در آثار خود منحصرأ از روش قرآن به قرآن استفاده نمی‌کند؛ بلکه از روش‌های دیگری چون تفسیر قرآن به سنت (یعنی تفسیر روایی) و همین‌طور روش تفسیر عقلی و روش تفسیر علمی نیز استفاده کرده است و شاید اگر بخواهیم از روش تفسیر دیگری نیز نام ببریم، روش تفسیر اشاری است که از آن بسیار کمتر استفاده کرده است.

وی خاطرنشان کرد: اگر بخواهیم برای روش تفسیری شهید مطهری نامی بگذاریم، می‌توانیم آن را روش تفسیری جامع اجتهادی بنامیم؛ یعنی روشی که در آن از جامع روش‌های موجود و امتحان داده شده و نیز روش اجتهادی بهره گرفته شده است و البته روش تفسیر قرآن به قرآن را که متأثر از علامه طباطبایی بوده، بیشتر خود را نمایان می‌کند.